

Avangarda hrvatskog biciklizma

Piše: STJEPAN ZDENKO BREZARIĆ

Rezultati koje je neponovljiv i legendarni Stjepan Grgac ostvario u fascinirajućoj dvanaestogodišnjoj karijeri te njima doprinio velikoj afirmaciji biciklističkog športa u Hrvatskoj između dva svjetska rata, svrstavaju ga nedvojbeno u velikane hrvatskog športa

Najbolji biciklist u razdoblju Kraljevine Jugoslavije i jedan od najboljih hrvatskih biciklista svih vremena Stjepan Grgac rođen je prije 110 godina. Grgac je po svojim sportskim ostvarenjima bio uzor i nadahnuće za mnoge mlade naraštaje biciklista između dva svjetska rata i u tim godinama je pomicao granice i rušio rekorde te utirao put biciklizma ne samo u Hrvatskoj.

Stjepan Grgac rođen je 17. rujna 1909. u mjestu Novaki Bistranski, nedaleko Zaprešića, u zemljoradničkoj mnogočlanoj obitelji, kao drugo od sedmero djece, od oca Nikole i majke Marije rođ. Kučas. Pučku školu završio je u mjestu Poljanica Bistranska, a potom je nastavio školovanje u Zagrebu učeći trgovački zanat.

U Zagrebu se kao srednjoškolac počeo zanimati za biciklizam pa se učlanio u Hrvatski klub biciklista Sokol 1887. Ubrzo se, nakon samo dvije godine intenzivnog treniranja, probio u samu plejadu hrvatskog, odnosno jugoslavenskog biciklizma.

Međutim, bila su to vremena kada iza njega nije sustavno stajao stručni stožer, već je nerijetko bio prepušten sebi, svojoj čeličnoj volji, nesalomljivoj upornosti, svakodnevnim odricanjima i spartanskim treninzima. Sve kako bi po-

lučio iznadprosječne rezultate i vinuo se u vrh jugoslavenskog biciklizma, ali i stvorio renome i ugled i u europskim okvirima.

Trenirao je i tako što je prilikom odlaska biciklom na posao stavio u ruksak kamenje kako bi imao dodatno opterećenje na svom putu te je na taj način ojačao svoje treninge. Uglavnom, formu je stjecao kroz usamljeničke vožnje, bez neke velike pomoći trenera i servisera.

IZNIMNA ŠPORTSKA KARIJERA

Športska karijera Stjepana Grgca trajala je od 1927. do 1939. i cijelo vrijeme bio je član matičnog kluba. U tom razdoblju bio je standardni i najbolji član reprezentacije ondanje Kraljevine Jugoslavije te je osvojio sljedeće naslove: četverostruki prvak Jugoslavije (1930., 1932., 1933. i 1939.), prvak Hrvatske šest puta, prvak Zagrebačkog podsaveza sedam puta uzastopno (1929. -1935.), osam puta za redom prvak Zagreba (1928. – 1935.).

Osim toga, osvojio je prvo mjesto na prvenstvu Jugoslavije po olimpijskom sistemu (Maribor, 1934.), 1. mjesto na brdskoj utrci Graz – Semmering - Graz (1929.), 1. mjesto na 4-etapnoj utrci „Kroz Bugarsku“ (Sofija – Varna, 1935.), 1.

mjesto na utrci u spomen Franje Gregla (1935.), 1. mjesto na utrci povodom 50-godišnjice HKB Sokol -Zagreb 1887. (1937.), 1. mjesto na utrci "Oko Zagreba" (85 km), 1. mjesto uz rekord utrke grada Zagreba na 50 i 100 km, 2. mjesto na utrci „Rund um den Hochshwab“ (Graz, 1933.), 2. mjesto na prvoj utrci „Kroz Hrvatsku i Sloveniju“ (1937.), 2. mjesto na utrci „Oko Rumunjske“ (1936.), 2. mjesto na utrci „Trka oko Srbije“ (1939.), a ostvario je i niz drugih uspjeha.

Godine 1936., prvi put je momčad iz Jugoslavije (sastavljena od trojice Hrvata Stjepan Grgac, Rudolf Fiket i Stjepan Ljubić te jednog Slovenca Franc Abulnar), nastupila na najvećoj svjetskoj biciklističkoj utrci. Bio je to 30. Tour de France.

Jugoslavenska momčad bila je prijavljena kao independants („neovisnici“), jer je to bio jedini način da se registriraju za nastup, budući da su bili amateri. Bez prave logističke podrške to je rezultiralo njihovim brzim odustajanjima. Fiket je već s prvom etapom završio natjecanje, s drugom i Ljubić, dok se Abulnar dovezao do kraja osme dionice utrke. Posebno mjesto u karijeri Stjepana Grgca predstavlja upravo taj nastup u Francuskoj. Naime, prije nego što je morao odustati zbog tzv. „vremenske rampe“ (vremensko ograničenje), odvezao je 14 najtežih etapa utrke i tako postigao rezultat kojeg desetljećima nije dostigao ni jedan hrvatski biciklist. Koliki je to bio uspjeh svjedoči činjenica da ga je tek nakon 67 godina netko iz Hrvatske ponovio - 2003. Vladimir Miholjević.

Četvoricu biciklista dočekala je dvogodišnja suspenzija jer su „izdali“ duh amaterizma sudjelujući na profesionalnoj utrci. To je razočaranom Grgca nagnalo na prekid karijere, koju je objavio u listopadu 1937., ali se ipak kasnije vratio, da bi definitivno 1939. rekao zbogom vrhunskom športskom putu.

Od 1927. Stjepan Grgac bio je zaposlen u Gradskoj električnoj centrali u Zagrebu, kasnije „Elektri“. Po završetku športske karijere, 1944., sklopio je brak s Zlatom rođ. Ludvaić i u Ivanić-Gradu zasnovaio obitelj te tamo proveo ostatak života. Sin Krešimir i kći Zlatica naslijedili su očevu strast prema biciklizmu i bili su 1971. glavni inicijatori za osnivanje Biciklističkog kluba Ivanić.

Stjepan Grgac preminuo je nesretnim slučajem 15. prosinca 1960. u Sesvetama.

SPOMEN OBILJEŽJA

BK Ivanić od 1971. neprekidno organizira Memorijal Stjepan Grgac, cestovnu međunarodnu biciklističku utrku za Kup Hrvatske, uz pomoć Ivanić-Grada i mnogih drugih

zaljubljenika u biciklizam. Grad Ivanić-Grad izuzetno je ponosan na športska dostignuća i ostavštinu Stjepana Grgca, pa je po njemu na inicijativu BK Ivanić imenovana 2014. jedna ulica u Ivanić-Gradu.

Na obiteljskoj kući Grgac, u starom dijelu Ivanić-Grada, 2015. postavljena je spomen ploča koja prolaznicima ukazuje kakva je sportska veličina tu živjela. U njoj se nalazi „muzejski prostor“ prepun medalja, pehara, priznanja, fotografija, novinskih članaka te druge razne športske memorabilije o kojima skrbe njegova djeca i brižno godinama čuvaju uspomene.

Ni u rodnom zavičaju nije ostao zaboravljen, pa se spominje kao znamenita osoba bistranskog kraja. BK Ivanić i Općina Bistra organizirali su Međunarodnu biciklističku utrku za veliku nagradu općine Bistra u povodu njegove 100. obljetnice rođenja i 800 godina prvog spomena Bistre.

Nedaleko od njegove rodne kuće u Novakima Bistranskim 2010. podignuta je bista uz potporu Mjesnog odbora Novaki Bistranski i Općine Bistra. Autor biste je akademski kipar Dragutin Grgas Beli iz Zaprešića. O Stjepanu Grgacu je 2014. snimljen i dokumentarni film „Zabilježen u zvijezdama – Stjepan Grgac“ redatelja Hrvoja Bučara. To je film o iznimnoj športskoj karijeri, ali ujedno i o povijesti biciklizma u Hrvatskoj.

Biciklistički klub Ivanić i Hrvatsko društvo olimpijske filatelije i memorabilije iz Zagreba 17. rujna 2019. su u poštanskom uredu Ivanić-Grad organizirali promociju prigodnog poštanskog žiga u povodu obilježavanju 110. obljetnice rođenja Stjepana Grgca, koji je tako zaslužen postao dijelom hrvatske filatelije. Tom prigodom tiskane su i prigodne dopisnice u nakladi od 150 komada, koje će pronaći svoje mjesto u filatelističkim i kolekcionarskim zbirka i koje su odaslane na mnoge adrese diljem Hrvatske i svijeta promičući ime znamenitog hrvatskog biciklista.

Športski rezultati koje je neponovljiv i legendarni Stjepan Grgac ostvario u fascinantnoj dvanaestogodišnjoj karijeri te njima doprinio velikoj afirmaciji biciklizma u Hrvatskoj između dva svjetska rata, svrstavaju ga nedvojbeno u velikane hrvatskog športa koji je probio domaće okvire i stekao ugled i divljenje u međunarodnim razmjerima.

LITERATURA

Dubravko Sušec, Zaboravljeni hrvatski biciklistički as koji je trenirao s kamenjem u ruksaku, Telesport, 21. travnja 2017., Zaboravljeni hrvatski biciklistički as koji je trenirao s...

<https://telesport.telegram.hr> > price > zaboravljeni-hrvatski-biciklistički-as...

Igor Matijašić, Memorijal Stjepana Grgca, Hrvatski glas Berlin, 14.08.2017, MEMORIJAL STJEPANA GRGCA - Hrvatski Glas Berlin www.hrvatskiglas-berlin.com > ...

Predrag Žukina, Tour de doping, Jutarnji list, 29.07.2007. Tour de doping – Jutarnji list <https://www.jutarnji.hr> > arhiva > tour-de-doping

STJEPAN GRGAC | Prijatelji baštine – Amici hereditatis <https://www.prijatelji-bastine.hr> > znamenite-osobe-ivanica > stjepan-grgac

Otvorena izložba „Stjepan Grgac – ponos hrvatskog biciklizma, zgprsten, 22.08.2016., Otvorena izložba „Stjepan Grgac – ponos hrvatskog biciklizma ... www.zgprsten.hr > dogadanja > otvorena-izložba-stjepan-grgac-ponos-hrv...

O klubu – Biciklistički klub Ivanić <https://www.bk-ivanic.hr> o-klubu

